

УДК 378.663.091.31-059.2:811.161.3(476.6)

УЖЫВАННЕ ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНЫХ ТЭРМІНАЎ ЭКАНАМІЧНАГА ПРОФІЛЮ

А. Г. Кот, Н. І. Пяржынская

УА “Гродзенскі дзяржаўны аграрны ўніверсітэт” (Рэспубліка Беларусь,
230008, г. Гродна, вул. Церашковай, 28; e-mail: kurcatowa@mail.ru)

Анатацыя. Дадзены артыкул змяшчае рэкамендацыі для практычнага прымянення дэскрыптараў і вывучэння спецыяльнай лексікі (тэрміналогіі), паказвае парадыгму ўжывання некаторых тэрмінаў у нацыянальнай мове.

Ключавыя словы: дэскрыптары, спецыяльная лексіка, тэрміналогія, запазычанні, этымалогія тэрміна.

УПОТРЕБЛЕНИЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНЫХ ТЕРМИНОВ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ

А. Г. Кот, Н. И. Пержинская

УО “Гродненский государственный аграрный университет”
(Республика Беларусь, 230008, г. Гродно, ул.Терешковой, 28; e-mail:
kurcatowa@mail.ru)

Аннотация. Данная статья содержит рекомендации по практическому применению дескрипторов и изучению специальной лексики (терминологии), показывает парадигму употребления некоторых терминов в национальном языке.

Ключевые слова: дескрипторы, специальная лексика, терминология, заимствованные слова, этимология термина.

USE OF INTERNATIONAL TERMS OF THE ECONOMIC ORIENTATION

A. G. Kot, N. I. Perzhinskaya

El «Grodno State Agrarian University» (Belarus, Grodno, 230008, 28
Tereshkova st.; e-mail: kurcatowa@mail.ru)

Summary. This article contains recommendations about studying of special lexicon (terminology) and shows a paradigm of some terms in national language.

Key words: descriptors, special lexicon, terminology, term etymology.

Сістэма вышэйшай адукацыі на сённяшні дзень прадугледжвае шматлікія падыходы і розныя метадыкі для падрыхтоўкі

высокаадукавыных спецыялістаў. Заўсёды патрэбна сачыць за новаўвядзеннямі і спрабаваць іх рэалізацыю на практыцы.

У далейшым артыкуле звернем увагу на некаторыя моманты практычнай рэалізацыі Дублінскіх дэскрыптараў Балонскага працэсу і іх прымяненне для вывучэння беларускай і замежных моў непасрэдна для лексікі эканамічнага профілю. Прааналізаваўшы матэрыял па вышэйназванай тэме некаторых аўтараў, напрыклад, Жук В.Л. (доктар педагагічных навук, прафесар БДУ) [5], Гушчына А. (Уральская дзяржаўная архітэктурная акадэмія) [4], Амірбаева С.М. (доктар эканамічных навук, прафесар) [1] і іншых, прыходзім да вываду, што асноўнымі якасцямі вышэйшай адукацыі з’яўляюцца: веды, іх прымяненне і разуменне, камунікатыўныя здольнасці і навыкі да навучання. Кожны для сябе можа вызначыць асноўныя якасці і напрамкі для працы. Але неабходна адзначыць, што вышэйпералічаныя намі якасці сістэмы адукацыі выконваліся і да далучэння краіны да Балонскага працэсу. Паводле Жук В.Л., “тое, што мы далучыліся да Балонскага працэсу — гэта сведчанне таго, што наша сістэма вышэйшай адукацыі развіваецца досыць эфектыўна” [5].

Выкладанне беларускай і замежнай мовы на нефілалагічных факультэтах, а менавіта эканамічнага і бухгалтарскага профілю, непасрэдна звязана з вывучэннем спецыяльнай лексікі (тэрміналогіі). Студэнты павінны пашыраць і ўзбагачаць, як адзначана ў тыповой вучэбнай праграме, “прафесійны лексічны запас, выпрацоўваць уменне практычнага карыстання тэрміналогіяй і прафесійнай лексікай па абранай спецыяльнасці” [2, с. 7].

Разглядаючы больш падрабязна вышэйназваную тэрміналогію, можна гаварыць пра вялікую колькасць запазычанняў з розных моў. Напрыклад, з нямецкай мовы бухгалтар, капітал, прыватызацыя, біржа, прэйскурант, вэксаль, з англійскай — бізнес, ваўчар, банкноты, з французскай — баланс, фінансы, купюра, з лацінскай — аўкцыён, інфляцыя, індустрыя, камерцыя, канверсія. Дадзеныя запазычанні ўвайшлі ў лексічны пласт мовы ў сувязі з эканамічнымі, грамадска-палітычнымі адносінамі і абменам інфармацыяй з іншымі народамі. Гэта не ў якім разе не “псуе” мову, а з’яўляецца паказчыкам камунікатыўнасці беларусаў.

Пры вывучэнні спецыяльнай лексікі студэнтам варта (рэкамендавана) не толькі вядзенне слоўніка, перакладанне тэкстаў з рускай мовы на беларускую або з нямецкай (ці любой іншай замежнай) мовы на рускую і наадварот, але паказаць этымалогію тэрміна, яго шлях у родную мову.

Напрыклад, прасочым шлях, якім трапіў тэрмін *акцыя* ў беларускую мову. Гэтае слова, паводле Н.П. Старавойтавай, (у значэнні каштоўная папера) прыйшло да нас праз рускую мову. У свой час у рускую мову яно трапіла праз галандскую і нямецкую ад лацінскага слова *actio*, што абазначала “дзеянне”. У 19 стагоддзі слоўнік рускай мовы тлумачыць тэрмін *акцыя* перш заўсё як “дакумент, які сведчыць пра ўзнос вядомай сумы грошай у агульны капітал якога-небудзь прамысловага прадпрыемства і дае права карыстацца яго выгадамі і непасрэдна кіраваць ім”. Варта звярнуць увагу на тое, што дадзенае слова знаходзілася як у актыўным складзе лексікі так і ў пасіўным. У паслякастрычніцкі час слова *акцыя* не ўжывалася, бо суадносілася з капіталізмам. На сённяшні дзень ў фарміраванні рыначных адносін слова *акцыя* актыўна выкарыстоўваецца ў лексічным складзе мовы (эканамічнай тэрміналогіі). Такім чынам, студэнтам даецца магчымасць больш поўнага выкладу фарміравання і ўтварэння спецыяльнай лексікі.

Нельга не адзначыць і той факт, што пры перакладзе тэкстаў па спецыяльнасці на беларускую мову, студэнтам зачастую цяжка правільна падабраць адпаведны тэрмін у беларускім варыянце. Разгледзім прыклад такога характару. *Заработная плата представляет собой один из основных факторов социально-экономической жизни каждой страны. При общем высоком уровне заработной платы и тенденции к её повышению растёт спрос на большую часть товаров и услуг. Памылка, якая ўзнікае пры перакладзе знаходзіцца на паверхні. Амаль усе студэнты перакладаюць на беларускую мову словазлучэнне *заработная плата* аналагічна рускамоўнаму словазлучэнню. Паводле П. Сцяцко, у беларускай мове выкарыстоўваецца тэрмін *заробная плата* або *заробак*, бо ўтвараецца ад дзеяслова *зарабіць* (параўн. з рускай мовай *заработать*). Пагэтану пераклад на беларускую мову будзе гучаць так: *Заробная плата* або *заробак з’яўляецца адным з асноўных фактараў сацыяльна-эканамічнага жыцця кожнай краіны*.*

Пры перакладзе тэрміна *заработная плата* на нямецкую мову таксама патрэбна выбраць правільны варыянт у слоўніку з наступных прапанаваных: *das Gehalt, der Lohn, der Arbeitslohn* [6]. Напрыклад, *Die Gewerkschaften fordern die Erhöhung des Lohnes*. Па-першае, звяртаем увагу на кантэкст і захоўваем пры перакладзе адпаведны сэнс. Па-другое, у нямецкай мове перавага надаецца тэрміну *der Lohn*. Пагэтану пераклад будзе гучаць так: *Прафсаюзы патрабуюць павышэння заробку. (Профсоюзы требуют повышения заработной платы)*.

Такім чынам, умненне правільна карыстацца тэрміналогіяй сваёй спецыяльнасці — гэта паказчык адукаванасці, а глыбокае вывучэнне тэрміналогіі пэўнай спецыяльнасці садзейнічае падрыхтоўцы высокаадукаванага спецыяліста.

ЛІТАРАТУРА

1. Амірбаеў, С.М. Рэалізацыя Дублінскіх дэскрыптараў [Электронны рэсурс].— 2014.— Рэжым доступа: <http://news.kaznu.kz/wp-content/uploads/2014/08/2>. — Дата доступа: 20.03.2016.
2. Беларуская мова (прафесійная лексіка) : тыпавая вучэб. праграма для Б 43 выш. навуч. устаноў / склад.: М. Р. Прыгодзіч, Г. І. Кулеш, Н. П. Лобан; пад рэд. М. Р. Прыгодзіча. — Мінск : РІВШ, 2008. — 28 с.
3. Губкіна, А.В. Беларуская мова. Эканамічная лексіка: вучэб.дапам. / А.В. Губкіна, В.А.Зразікава. — Мінск : Изд-во Гревцова, 2009. — 200 с.
4. Гушчын, А. Дублінскія дэскрыптары [Электронны рэсурс]. — 2014. — Рэжым доступа: http://gan1954.blogspot.com.by/2014/04/blog-post_23.html. — Дата доступа: 20.03.2016.
5. Жук В.Л. Балонскі працэс [Электронны рэсурс].— 2015. — Рэжым доступа: erasmus-plus.belarus.unibel.by/ru/zn.aspx?guid=9263. — Дата доступа: 20.03.2016.
6. Rathmayr, R. Fachwörterbuch Marktwirtschaft / R. Rathmayr. - Pons, 2014. - 432 s.
7. Старавойтава, Н.П.Беларуская мова: гісторыя і сучаснасць: вучэб.-метадапаможнік / Н.П. Старавойтава. - Мінск: БДЭУ, 2006. - 181 с.
8. Сцяцко, П. Культура мовы / П. Сцяцко. - Мінск: Тэхналогія, 2002. - 444 с.